

Høgskolen i **Hedmark**

Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap

Madelaine Aaslie

Bacheloroppgave

Tilvenning for de yngste barna i barnehagen

Adaptation for younger children in kindergarten

Samlingsbasert barnehagelærerutdanning 2013-2016

Vår 2016

Samtykker til utlån hos høgskolebiblioteket

JA NEI

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage

JA NEI

Norsk sammendrag

Tittel: Tilvenning for de yngste barna i barnehagen	
Forfatter: Madelaine Aaslie	
År 2016	Sider 34
Emneord: Tilvenning, tilknytning, primærkontakt, overgangsobjekt,	
Sammendrag: Denne oppgaven fokuserer på hva som kan bidra til å skape en trygg og god tilvenningsperiode for de yngste barna i barnehagen. Teori fra blant annet Bowlby og Winnicott om tilknytning og overgangsobjekt belyser sentrale deler av hva som er viktig i en tilvenningsperiode. Gjennom kvalitativt forskningsintervju fra barnehagefeltet belyser jeg hva to barnehager legger til grunn for å legge til rette for trygg og tilvenning for de yngste. Tilvenningen er forøvrig et tema som trenges å belyses fordi det, i forhold til antall småbarn som i dag går i barnehagen, er lite forskning på temaet. Mine funn drøftes så opp mot relevant teori, før jeg avslutningsvis oppsummerer oppgavens høydepunkter sett i lys av min problemstilling: «Hvordan kan barnehagepersonalet legge til rette for trygg og god tilvenning for de yngste barna i barnehagen?»	

Engelsk sammendrag (abstract)

Title: Adaptation for younger children in kindergarten	
Authors: Madelaine Aaslie	
Year: 2016	Pages: 34
Keywords: Adaptation, attachment, primary contact, Transitional object	
Summary: This bachelor thesis focuses on how to create a safe adaptation period for toddlers in kindergarten one-six. Relevant theory from Bowlby and Winnicott, among others, focus on attachment and transitional objects to clarify what is most important during the adaptation period. Through qualitative interviewing I have worked with two different kindergartens, to find out what they value in the process of facilitating comforting attachment for toddlers. Additionally, the attachment period is in need of more research, as there is not much research on the subject. My findings are then discussed in light of relevant theory.	

Forord

Etter tre år på Høgskolen i Hedmark, avd Hamar, har jeg i tillegg til mye lesing og skriving hatt en særdeles spennende og lærerik reise mot målet til å bli ferdig utdannet barnehagelærer. Det har også vært interessant å få ta del i den nye barnehagelærerutdanningen.

Jeg vil benytte anledningen til å takke begge intervjupersonene som var villig til å la seg intervju, og som bidro med mye god kunnskap.

Jeg vil også takke min veileder Kristin Sjøby, for konstruktive, nyttige og gode tilbakemeldinger gjennom denne prosessen.

En stor takk går også til mine beste medstudenter Andreas Lund Vold og Ina Pettersen for tre innholdsrike og morsomme år. Dere har vært enestående og bidratt til motivasjon når ting har stått på som værst!

Spesielt vil jeg takke mamma og pappa for at dere alltid har hatt tro på og støttet meg hele veien! Og selvfølgelig for pass av barn og tusen middager så jeg skulle slippe å stri med det.

Jeg vil takke min kjære Michael for at ha snudd opp ned på alt for at jeg skulle få fri til å komme meg på skolen og i praksis.

Til slutt vil jeg takke mine to barn Sander og Pernille for å spre glede når ting har vært tungt!

Tusen takk alle sammen!

Jessheim, 20/05-16

Innhold

Norsk sammendrag.....	3
Engelsk sammendrag (abstract)	4
Forord	5
Innhold.....	6
1. Innledning.....	8
1.1 Problemstilling	8
1.2 Begrepsavklaring.....	8
1.3 Oppgavens oppbygning	9
2. Teori	11
2.1 Tilvenning	11
2.2 Overgangsobjekt	12
2.3 Tilknytning	12
2.4 Bowlby.....	13
2.5 Trygg og utrygg tilknytning	14
2.6 Primærkontakt.....	14
2.7 Foreldresamarbeid	15
3. Metode	17
3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode	17
3.2 Valg av metode	17
3.3 Intervju som metode	18
3.4 Valg av intervjupersoner	18
3.5 Feilkilder	19
3.6 Validitet og reliabilitet.....	19
3.7 Etikk	20
4. Presentasjon av funn	21
4.1 Tilvenning	21
4.2 Overgangsobjekt	22
4.3 Tilknytning og primærkontakt	23

4.4	Foreldresamarbeid	24
5.	Drøfting.....	26
5.1	Tilvenning	26
5.2	Overgangsobjekt	27
5.3	Tilknytning og primærkontakt.....	28
5.4	Foreldresamarbeid	30
6.	Avslutning og konklusjon	32
	Litteraturliste.....	33

1. Innledning

Det er generelt lite forskning på de yngste barna, og da særlig på tilvenningsperioden, både nasjonalt og internasjonalt (Drugli, 2014). Tilvenning har for øvrig i nyere tid fått økt fokus da ca 80% av barn mellom 1 og 2 år i Norge går i barnehage (Broberg, Hagström og Broberg, 2014). Det andre året på barnehagelærerutdanningen, valgte jeg småbarnspedagogikk som fordypning. Dette syntes jeg var veldig interessant og spennende. Jeg har i tillegg begynt å jobbe på en småbarnsavdeling hvor jeg til høsten vil få mine første erfaringer med tilvenning som ansatt i barnehagen. Jeg har selv to barn som har og fortsatt går i barnehage. Jeg har derfor erfaring med fenomenet fra før, men fra et annet perspektiv. Etter mye tanker om hva jeg anså som viktig i arbeidet med de yngste barna, falt valget på hvordan jeg som snart nyutdannet barnehagelærer kan gjøre for å legge til rette for best mulig tilvenning for de yngste barna i barnehagen. Målet med oppgaven er at jeg har et ønske om å styrke min kompetanse ved å tilegne meg mer kunnskap for å finne ut hvordan barnehagepersonalet kan legge til rette for at tilvenningsperioden blir så trygg og god som mulig.

1.1 Problemstilling

Hvordan kan barnehagepersonalet legge til rette for trygg og god tilvenning for de yngste barna i barnehagen?

1.2 Begrepsavklaring

Jeg har valgt å bruke begrepet tilvenningsperiode i oppgaven fordi jeg synes det på en god måte beskriver den overgangen barna møter den første tiden i barnehagen, da det er individuelt hvor lang tid tilvenningen vil vare. Jeg har også valgt å bruke begrepet barnehagepersonalet, ettersom ikke alle på en avdeling er pedagogiske ledere. Begrepet primærkontakt og tilknytningsperson blir brukt om hverandre, og handler om den personen barnehagen har bestemt skal ha hovedansvaret for et eller flere barn den første tiden deres i barnehagen.

I problemstillingen har jeg brukt begrepene «trygg og god» i forhold til tilvenning. Det jeg mener er at det handler om å skape et nært og trygt miljø. Spesielt for de alle yngste mener

jeg at faste og trygge rutiner, slik som Fagereng (2015) skriver er hovedingrediensene for at barnehagen skal kunne være en trygg base. Trygge og forutsigbare rutiner gjør at barn kan tilvenne seg hverdagen enklest mulig, og er en forutsetning for utforskning og lek. Derfor kommer jeg i teoridelen til å trekke inn begrepet trygg base, som jeg mener er avgjørende for at tilvenningen skal bli trygg og god.

Jeg har også med «de yngste barna» i denne problemstilling. Jeg har valgt å begrense de yngste barna ned til 1 og 2 åringene. Gunvor Løkken (2004) betegner denne aldersgruppen for toddlere, som er et engelsk ord for «den som stabber og går». Hun sier videre at det handler om at de går om hverandre. I boken *småbarnspedagogikk* (2013) blir de yngste barnas væremåte og utvikling beskrevet gjennom Merleau Pontys teori, som omhandler «den levde menneskekroppen som er tilstede i en konkret verden» (referert i Løkken, 2013, s. 25). Mennesket er et aktivt subjekt og et meningssøkende individ. Løkken (2013) tar utgangspunkt i Pontys variant av fenomenologien, persepsjonens fenomenologi, og forklarer at mennesket er en helhet av tanker, følelser, motorikk, sanser og fysiologi. Kroppen installerer seg i verden, og formes etter omgivelsene (referert i Løkken, 2013). Det er gjennom persepsjonen erfaringene skjer. Persepsjon handler om sanser, og gjennom dette skaper individet mening i tilværelsen og omgivelsene, nettopp fordi vi er tilstede med hele kroppen mens det skjer. Med dette som grunnlag hevder Løkken at toddlerkroppen er ankeret i småbarnspedagogikken. For å kunne ivareta de yngste barnas behov mener Haugen m.fl (2013) at en må ha forståelse for, og kunnskap om de yngste barna.

1.3 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er delt inn i innledningsdel som aktualiserer temaet og bakgrunn for valg av tema. I denne deler gir jeg også forklaring på noen begreper som er sentrale i oppgaven, dette for at leser lettere skal kunne sette seg inn i og forstå helheten av oppgaven.

Teoridelen inneholder relevant teori for min problemstilling. Jeg har valgt å avgrense oppgaven til å handle om trygghet og tilvenning, for så å trekke inn tilknytning som en sentral del av denne perioden. Bowlby (2009), Drugli (2014), Haugen (1998), Broberg m.fl (2014), Abrahamsen (2013), Winnicott (2005) og Ainsworth (referert i Abrahamsen, 2013) blir trukket frem som sentrale teoretikere i denne oppgaven som vil belyse tema for valgt problemstilling. Videre vil jeg si noe om foreldresamarbeid som en viktig del av tilvenningsperioden for de yngste barna. Fagereng (2015), Drugli og Undheim (2012),

Abrahamsen (2013) og *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver* (KD, 2011) blir trukket frem som sentrale teoretikere knyttet til foreldresamarbeid. Teoridelen kommer såpass tidlig i oppgaven fordi jeg mener det er hensiktsmessig for at leseren skal få en forståelse, så tidlig som mulig, av hva tilvenning og tilknytning handler om.

Metodedelen (Dalland, 2015) starter med å presentere hva metode er, og forklarer ulike typer metoder. Deretter begrunnes valgt metode. Videre presenteres valg av intervjupersoner, feilkilder, validitet og reliabilitet. Tilslutt vil jeg presentere litt om etikk i forhold til forskning (Tholin, 2008).

I resultatdelen beskriver jeg funnene jeg fikk fra intervjuene.

Drøftingsdelen tar for seg funnene i resultatdelen, og drøfter disse opp mot relevant teori i forhold til problemstilling.

Avslutningsdelen tar sikte på å oppsummere ved å trekke sammen tråder tilbake til problemstillingen.

2. Teori

I denne delen av oppgaven presenterer jeg relevant teori om tilvenning og tilknytning i barnehagen. Dette er temaer som henger nøye sammen. Primærkontakt, overgangsobjekt og foreldresamarbeid trekker jeg også inn som en viktig del av tilvenningsperioden, da det handler om og spiller en viktig rolle når det gjelder trygghet for barna.

2.1 Tilvenning

Når et barn begynner i barnehagen, vil det medføre at barnet møter et nytt miljø hvor det må tilegne seg nye regler og rutiner. Barnets behov for det som er kjent og trygt forstyrres og fremkaller ofte sorg. Særlig ved adskillelse fra omsorgspersonene, noe som er en stor utfordring for barnet. Abrahamsen (2013) beskriver det slik «det er et farvel til spedbarnsalderen, og et farvel til en verden som for de fleste barn oppleves god og nær, oversiktlig og kjent» (s. 69). Det er derfor viktig at det legges godt til rette for tilvenningsperioden. Abrahamsen (2013) skriver at det innebærer en balanse mellom støtte og utfordring for barn og voksne. I tillegg hevder Hansen (1999) at hvis barnet og foreldrene skal få gode opplevelser i tilvenningsperioden, er det viktig med et godt foreldresamarbeid.

Broberg, Hagström og Broberg (2014) hevder at tilvenningen har tre formål. Det første handler om å venne barnet til det nye miljøet. Det andre om å gi barnet sjansen til å bli kjent med minst én pedagog slik at den kan fungere som en erstatning ved foreldrenes fravær. Og det tredje handler om at man skal venne barnet til å klare seg uten foreldrene over lengre tid, med pedagogen som stedfortreder. Abrahamsen (2013) skriver at det er faktorer i miljøet, og nærværet av den som har rollen som stedfortreder for foreldrene som er avgjørende. Det at barnet får en trygg og tillitsfull relasjon til en pedagog, er særdeles viktig for barnet.

Barnehagepersonalet må innstille seg på å gi barn tid, følge deres tempo og respektere barnets måte å takle overgangen på. Winnicott betegner det som at vi må gi barn «verden i små doser» (Abrahamsen, 2013, s. 74). Dette fordi barn ikke er klare for omverdenen uten foreldrene tilstede før de har hatt en følelsesmessig omstillingsprosess. «I små doser» handler om at dosene ikke må være for store, da det kan føre til vanskeligheter med å takle det som skjer, som igjen kan føre til at barnet blir urolig og forvirret. Man må gi doser store nok til at barnet gradvis kan utvide sin verden.

Små barn i ettårsalderen har vanskeligheter med å huske ting de ikke ser, men som finnes, over lengre tid. Og mange blir spesielt opptatt av «borte-titte-leken» som handler om å gjemme noe, for så å ta det frem igjen. Dette handler om trygghet som er en forutsetning for barn til å kunne leke og å skape mening i hverdagen sin. Barn tilegner seg ferdigheten om å forstå at ting som blir borte kan komme tilbake igjen. Det er derfor svært viktig med gjentakelse, slik at de kan få en forståelse av at foreldrene kommer tilbake. Når det gjelder tilvenning i barnehagen kan sterke følelser settes i sving, ikke bare for barnet, men også for foreldrene. Det er altså ikke bare barna som skal bli trygge, men også foreldrene (Broberg et al., 2014).

2.2 Overgangsobjekt

I boken *småbarnspedagogikk* (2013) viser Abrahamsen til Winnicotts teori om overgangsobjekter. Dette er objekter som for eksempel kan være koseklut, smokk, bamse eller bilder. Disse objektene har en evokativ funksjon slik Abrahamsen forklarer det, som betyr at de vekker minner til live hos barna. Dette er med på å skape trygghet for barna. Videre skriver hun at barn trenger hjelp av voksne for å holde fast ved de indre bildene av foreldrene, ettersom så små barn enda ikke har utviklet evne til å tenke abstrakt. Abrahamsen (2013) refererer til Winnicott som hevder at ved hjelp av overgangsobjekter kan barnet holde på de «indre bildene» av sine foreldre over lengre tid. I sin bok *playing and reality* (2005) skriver Winnicott at overgangsobjektene har en følelsesmessig verdi for barna. Abrahamsen (1997) skriver at ingen kan velge hva som skal fungere som overgangsobjekt for barna, men at barnet må finne ut av det selv. Videre sier hun at det ikke er selve objektet som er viktig for barnet, men hva det symboliserer. Overgangsobjektet kan hjelpe barn å takle fraværet av foreldrene, da barna kan finne trøst og beroligelse i overgangsobjektet (Abrahamsen, 2013).

2.3 Tilknytning

Abrahamsen (2013) viser i boken *småbarnspedagogikk* til Bowlbys definisjon av tilknytning slik: «De emosjonelle bånd som knytter barnet til sine omsorgspersoner over tid og sted» (s. 78).

Det å knytte seg til en eller flere voksne ses på som en sentral utviklingsoppgave for barn de første leveårene (Drugli, 2014). Barnet utvikler etter hvert mentale representasjoner av seg

selv, viktige nære omsorgspersoner og av samspillet dem imellom, og disse får på denne måten betydning for senere følelsesmessige relasjoner (Broberg et al., 2014). Denne tilknytning handler om overlevelse, som Drugli (2014) videre hevder er en klar biologisk basis. Små barn klarer seg ikke alene, og må derfor knytte seg til noen som kan ta vare på det. Videre hevder Abrahamsen (2013) at en primær tilknytningsperson er et basisbehov hos ettåringer og at det derfor er viktig med minst en trygg tilknytningsrelasjon. Dette gjelder både hjemme og i barnehagen, men helst begge steder. Dette er også viktig for å unngå stress og uro hos små barn. Samtidig peker Drugli (2014) på at barn også drar nytte av sekundære tilknytningsrelasjoner, og at det synes å fremme barns trivsel og psykiske helse.

Broberg et al., (2014) skriver at den nære følelsesmessige relasjonen til en tilknytningsperson er at barnet søker trygghet, trøst og beskyttelse. Dette underbygges av Haugen et al., (2013) i boken *småbarnspedagogikk* som hevder at barns forutsetning for lek, er trygghet. Hun skriver at barn må være trygge i sine omgivelser, slik at de skal kunne gi seg hen til leken. Trygghet for barnet vil være å ha en voksen som både er fysisk og psykisk tilstede, ikke nødvendigvis i leken, men som en base som barnet kan henvende seg til hvis det føler behov for det. Å ha den trygge basen innenfor barnets synsfelt er derfor viktig. Ifølge Broberg et al., (2014) hevder de i sin bok om tilknytning i barnehagen at tilknytningsteorien i dag anses å være den viktigste psykologiske teorien når det gjelder hvordan barn og voksne forholder seg til nærhet. Videre hevder de at tilknytning også handler om relasjoner, og trekker i den forbindelse frem noen fellestrekk som handler om at relasjonen varer over tid, at den er uerstattelig, at den har stor betydning for individet, at det kjennetegnes av nærhet og at det oppleves ubehag ved separasjon.

2.4 Bowlby

John Bowlby er tilknytningsteoriens opphavsmann. Han ble på slutten av 1940-tallet kontakert av WHO (Verdens helseorganisasjon) for å hjelpe med kunnskap om hjemløse barn, og hvordan de kunne gjøre situasjonen deres bedre. I rapporten «maternal care and mental health» la han vekt på foreldrenes betydning for barnets utvikling, og risikoen ved separasjon fra omsorgspersonene (referert i Broberg et al., 2014). Videre beskriver han tilknytningens betydning for menneskets utvikling, og at separasjoner vil få konsekvenser for fremtidig utvikling. Bowlby hevdet at spedbarn ble født med instinkter og spesielle atferdsformer som fremmer god tilknytning mellom mor og barn. Disse atferdsformene kan

være gråt, smil, øyekontakt, og suging. Atferdsformene hevder han gir reaksjoner hos omsorgsgiveren, og bidrar til at barnet overlever og skaffer seg erfaringer med interaksjon (Haugen, 1998).

Små barn søker å opprettholde nærhet til sine omsorgspersoner. Hvis denne nærheten forstyrres, kan barn bli urolige. Handlinger barn foretar seg i slike situasjoner kaller Bowlby for tilknytningsatferd. Med dette mener han at barnet alltid har et tent beredskap, som varierer i ulik grad ut fra hvordan opplevelse barnet har. Tilknytningsatferd er alle de ulike formene for atferd som hjelper barnet med å skape og opprettholde nærhet til omsorgspersonene. Derfor er det å ha en følelsesmessig tilgjengelig tilknytningsperson svært viktig slik at barnet kan føle seg trygg og trives, og også for utviklingen generelt (Abrahamsen, 2013).

2.5 Trygg og utrygg tilknytning

Så lenge barnet får trøst, omsorg og nærhet på en tilfredsstillende måte når det søker det, kaller man tilknytningen trygg. Barnet stoler da på at omsorgspersonen er tilgjengelig. Derimot er tilknytningen utrygg hvis barnet ikke oppnår dette (Broberg et al., 2014). Bowlby skriver i boken *a secure base* (2009) at en trygg base er et sted barnet kan vende tilbake til, hvor den voksne både fysisk og psykisk er tilgjengelig i samspill med barnet. Haugen (1998) påpeker at dette er grunnleggende og avgjørende for å kunne være en trygg base. Det var Mary Ainsworth var forsker innen tilknytning, og det var hun som tok i bruk begrepet trygg base. Trygg base handler om å kunne utforske omgivelsene, men søke tilbake til den personen man opplever tilknytning til ved behov for det. Abrahamsen (2013) hevder at barn i barnehage kan få mest mulig ut av det pedagogiske tilbudet hvis de ansatte kan fungere som en trygg base.

2.6 Primærkontakt

I boken *med blikk for lek i barnehagen* (2013) skriver Melaas at bruk av primærkontakt kan styrke tilknytningen i barnehagen, fordi personalet kan hjelpe barn i lek og samspill med andre. Videre påpeker han at det å ikke ha primærkontakt kan få store konsekvenser for barns lek og tilknytning. Drugli (2014) skriver i sin bok *liten i barnehagen* at det er viktig for barns utvikling at de har minst én trygg tilknytningsperson. Den trygge tilknytningen

etableres over tid, med gjentatte erfaringer hvor barnet mottar omsorg og kan ha tillit til tilknytningspersonen. Gjensidigheten i en tilknytningsrelasjon trekkes fram ved at personene søker hverandres nærhet og at ufrivillig separasjon fra hverandre innebærer ubehag (Broberg et al., 2014)

I temahefte om de minste barna i barnehagen (2006) skriver Sandvik om viktigheten av at barn har en eller flere voksne de kan føle seg trygge med. Hun sier videre at det bidrar til å sikre trygg tilknytning at barnehager arbeider med å ha tilknytningspersoner som kan bruke tid på å bli kjent med barnet (KD, 2011). Dette underbygges også av Broberg et al., (2014) som skriver at det er noen som mener primærkontakt ikke er nødvendig, fordi barnet skal kunne føle seg trygg med alle de ansatte på avdelingen.

2.7 Foreldresamarbeid

I *rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver* (KD, 2011) står det at «samarbeidet med barnas hjem skal ligge til grunn for virksomheten» (s, 5). Dette er viktig blant annet i forhold til at foreldrene skal føle seg trygge på at barna deres har det bra og blir sett i barnehagen. Haugen (1998) hevder at det nære samarbeidet mellom foreldrene og barnehagen er viktig for kvaliteten i barnas liv. *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver* (KD, 2011) sier videre at samarbeidet mellom foreldre og barnehage blant annet består i et ansvar om å fremme barns utvikling og trivsel, ivaretagelse av barns behov for lek og omsorg, og at læring og danning skal fremmes. Barns reaksjoner på adskillelse er ulik, og det er derfor ifølge Abrahamsen (2013) nødvendig at foreldrene er komfortable med de voksne i barnehagen. Dette fordi foreldre som føler seg trygge vil formidle trygghet til barnet. I tillegg er det også viktig at foreldrene er tilgjengelig i starten, slik at barnehagepersonalet kan nå mor eller far hvis det er nødvendig. Drugli (2014) viser til at barns kognitive utvikling ikke en nok utviklet til å forstå hva som skjer når foreldrene forlater barnet. Det er derfor nødvendig med et nært og godt samarbeid mellom hjem og barnehage for å kunne dekke barnets behov tilstrekkelig (Haugen, 1998). Bø (2013) peker også på at samarbeidet med barnas hjem skal gi trygghet, stabilitet og sammenheng i barnas liv. Tidligere forskning ved May Britt Drugli og Anne Mari Undheim (2012) viser i artikkelen *når små barn begynner i barnehagen* til at foreldre bør gis mulighet til å være i barnehagen sammen med barnet i den tiden det tar før barnet føler seg trygg. Dette for å gjøre tilvenningen lettere for barnet. Fagereng (2015) skriver også at ved å informere

foreldre om barnehagens rutiner, kan det bidra som en forberedelse til den hverdagsrytmen de vil møte i barnehagen. Videre sier hun at det på en småbarnsavdeling er viktig å skape et nært og trygt samarbeid med faste rutiner slik at barnehagen kan fungere som en trygg base. I tillegg skriver hun at det vil gjøre det lettere for barnet å tilvenne seg den nye hverdagen.

3. Metode

«En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener formålet, hører med i arsenalet av metoder» (Dalland, 2015, s. 111).

Metode er et begrep som brukes når vi ønsker informasjon om noe, og er en måte å finne sine resultater på. Når en bruker en god metode, vil en finne svar som gir best mulig forutsetning for å kunne svare på problemstillingen. Det er derfor viktig å ha kunnskap om forskningsmetode for å kunne oppnå forskning med god kvalitet (Dalland, 2015).

3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode

Det skilles mellom kvalitative og kvantitative metoder, hvor kvalitative metoder handler om å fange opp meninger og opplevelser. Dette er ikke målbare resultater slik som kvantitative metoder kan være. Kvantitative metoder brukes for å få informasjon som nettopp kan måles og settes inn i statistikk. Videre skriver Dalland (2015) at kvalitativ metode gir en direkte kontakt med feltet, er mer fleksibel i svarene og at metoden får frem det spesielle. Bergsland og Jæger (2015) skriver at kvalitative metoder handler om et subjekt- subjekt forhold mellom forsker og informant. Vanlige fremgangsmåter innen den kvalitative forskningsmetoden er intervju og ustrukturert observasjon (Dalland, 2015).

3.2 Valg av metode

Jeg valgte å bruke kvalitativ metode, dette fordi jeg mener denne metoden best kunne gi meg forståelse av hva barnehagelærerne mente bidro til trygg oppstart for barna. Her kunne jeg få mer innblikk i meninger og tanker om tilvenningsperioden. Det finnes ulike kvalitative metoder å velge i, og mitt valg var å gjennomføre intervju med to barnehagelærere. Jeg vurderte også å bruke observasjon som metode, men ettersom tilvenningsperioden var over og ikke barnehagen skulle ha ny tilvenning før til høsten var ikke dette aktuelt. Praksisfortelling kunne også vært en aktuell metode å bruke for å se tilvenningen fra et annet perspektiv. Fennefoss og Jansen (2004) hevder at en praksisfortelling formidler både intensjoner og følelser på en konkret måte. Jeg valgte likevel å kun bruke intervju fordi metoden passer bedre til å få frem intervjupersonenes oppfatninger og meninger (Dalland,

2015). Når det er snakk om intervju vil det være hensiktsmessig å også si noe om hermeneutikk. Hermeneutikk handler om å fortolke noe, det vil si å finne frem eller lete etter meningen i noe. På den måten forsøker man å forklare noe som i utgangspunktet er litt uklart for en selv (Dalland, 2015). For øvrig peker Dalland (2015) på at både kvalitativ og kvantitativ metode på hver sin måte bidrar til en bedre forståelse av det samfunnet vi lever i.

3.3 Intervju som metode

Når en skal bruke intervju som metode, er hovedpoenget ifølge Bergsland og Jæger (2015) å få svar på de spørsmålene som blir stilt. Som grunnlag er det viktig at jeg som forsker har en teoretisk forståelse av fenomenet som skal undersøkes for å kunne stille gode og viktige spørsmål (Dalland, 2015). Jeg valgte et semistrukturert eller delvis strukturert intervju, som kan beskrives som en samtale mellom forsker og informant, hvor forskeren styrer samtalen (Bergsland & Jæger, 2015). Jeg utarbeidet derfor en intervjuguide som var til stor nytte under intervjuet. En intervjuguide inneholder emnene og rekkefølge på innholdet i intervjuet. Den er nyttig fordi den hjelper til så man enklere kan holde tråden under intervjuet. Den lages med utgangspunkt i problemstillingen og temaene som skal belyses (Bergsland & Jæger, 2015). Jeg valgte å bruke lydopptaker, slik at jeg kunne fokusere på samtalen og at det skulle være flyt i den. Dalland (2015) skriver at «lydopptak er et uvurderlig hjelpemiddel. Det tar vare på alt som blir sagt og fanger opp nyanser i språk og stemmeleie» (s. 175). Jeg bearbeidet intervjuene ved å skrive ned alt ord for ord. Dette kalles å transkribere, og er et arbeid som tar lang tid. Dalland (2015) hevder at til tross for mye jobb med transkriberingen er det samtidig en mulighet til å gjenoppleve intervjuet.

3.4 Valg av intervjupersoner

Valg av intervjupersoner kan gjøres på to måter, strategisk eller tilfeldig utvalgt. Ved strategisk valg, velger man personer en regner med kan bidra til å belyse problemstillingen. Ved tilfeldig valg, velger en tilfeldig ut intervjupersonene. Utfra oppgavens omfang valgte jeg at to intervjupersoner var nok til å kunne analysere og drøfte svar i forhold til min problemstilling. I et kvalitativt intervju vil intervju med to til tre intervjupersoner som oftest gi nok informasjon til å belyse problemstillingen (Dalland, 2015). Jeg valgte intervjupersonene strategisk, fordi jeg ønsket at personene skulle inneha utdanning som førskole- eller barnehagelærer. Dette for å sikre det teoretisk grunnlaget.

Intervjuperson 1 jobber som pedagogisk leder på småbarnsavdeling og har lang erfaring med de yngste barna.

Intervjuperson 2 er nyutdannet, og jobber som pedagogisk leder på småbarnsavdeling. Hun har jobbet som assistent i mange år og har også lang erfaring med de yngste barna.

Jeg utførte intervjuene på intervjupersonenes arbeidsplass. Dette er en trygg og kjent arena for informantene, noe jeg tenkte nøye igjennom før jeg skulle utføre intervjuene. Dalland (2015) peker på at forhold rundt intervju kan ha mye å si for kvaliteten på samtalen.

3.5 Feilkilder

Det er viktig å tenke over at feilkilder kan forekomme i arbeid med intervju. Det avhenger blant annet av at meninger og følelser som kommer til uttrykk, kan oppfattes og tolkes feil av meg som forsker. Jeg valgte å ikke sende ut intervjuguiden til mine intervjupersoner. Dette fordi jeg ønsket spontane og direkte svar. Det at jeg valgte å ikke utlevere intervjuguiden på forhånd kan ha påvirket svarene mine. Kanskje kunne informantene, hvis de fikk betenkningstid, kommet med mer utfyllende svar. «I et intervju er det en mulig feilkilde i selve kommunikasjonsprosessen» (Dalland, 2015, s 120). Dette handler om at min oppfattelse av det som blir sagt kan tolkes på en annen måte enn det som egentlig var tiltenkt. Videre skriver Dalland (2015) at «det å skrive ut et intervju handler om å bevare mest mulig av det som opprinnelig skjedde» (s.179). Dette er det viktig å tenke over ettersom kroppsspråk, mimikk og tonefall forsvinner når lyd gjøres om til tekst. Dette hadde jeg tenkt over, og derfor sa jeg ifra at hvis det var noe de kom på i etterkant, så kunne de ta kontakt med meg.

3.6 Validitet og reliabilitet

Validitet er det samme som gyldighet og relevans, som går ut på om intervjuene undersøker det de var ment å gjøre. Reliabilitet beskriver hvor pålitelig resultatet er, gjennom for eksempel å gjennomføre målinger på en korrekt måte og at eventuelle feilmarginer oppgis (Kvale & Brinkmann, 2009).

Gjennom oppgaven har jeg vært, spesielt under tolkningsarbeidet av intervjuene, fokusert på at det jeg fremlegger av resultater må ha validitet og reliabilitet. Jeg har valgt å bruke direkte sitater, slik at resultatene skulle bli mest mulig gyldig og pålitelig.

3.7 Etikk

I en undersøkelse er det mange hensyn og avgjørelser som må tas, og det er viktig å være bevisst at våre valg kan få konsekvenser for undersøkelsen. Enkeltpersoners integritet skal ivaretas på en god måte. Dalland (2015) skriver at man allerede i planleggingsfasen, som en hjelp til å ta best mulig avgjørelser, må være oppmerksom på ulike konflikter som kan opptre. Jeg overveiet mulighetene for hvilke etiske utfordringer metodevalget kunne gi meg. Jeg valgte derfor som et ledd i å ivareta anonymiteten til intervjupersonene, å innhente samtykke til at informasjonen fra dem kunne brukes i oppgaven min. Jeg vurderte også andre hensyn jeg måtte overveie i forhold til anonymitet, og hvilke konsekvenser dette ville gi intervjupersonene. Jeg forklarte derfor at intervjupersonene når som helst kunne trekke seg samt opplysninger om taushetsplikt. Videre peker Tholin (2008) på at yrkesetiske overveielser er viktig i arbeidet med mennesker, spesielt i asymmetriske forhold slik som mellom voksen og barn.

4. Presentasjon av funn

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere svarene jeg fikk gjennom intervjuene. Jeg har valgt å dele inn i kategorier jeg brukte i teoridelen min, henholdsvis tilvenning, overgangsobjekt, tilknytning, primærkontakt og foreldresamarbeid. Dette for lettere å strukturere svarene i henhold til min problemstilling. Jeg fant det vanskelig å dele disse konsekvent, fordi alle disse kategoriene henger sammen og utfyller hverandre. Derfor presenterer jeg tilvenning og knytter overgangsobjekt inn i denne delen. Videre presenterer jeg tilknytning sammen med primærkontakt og til sist foreldresamarbeid som en egen del.

Intervjupersonene vil betegnes som intervjuperson 1 og intervjuperson 2 for å sikre deres anonymitet. Dalland (2015) hevder at begrepet intervjuperson er nøytralt, og at det slår fast at det er en person som har svart på spørsmål.

4.1 Tilvenning

Begge intervjupersonene fikk spørsmål om hva de la i begrepet tilvenning. De begge mente det handlet om overgang til noe nytt og at det var viktig å bli sett og ivaretatt. De mente begrepet tilvenning handler om å venne barnet til å være i barnehagen istedenfor hjemme. Begge intervjupersonene fortalte at de sender ut brev om tilvenningen, og selve oppstarten i barnehagen. I brevet står det beskrevet litt om hvordan de første 3 dagene vil komme til å se ut, når oppstart er og hvem som eventuelt skal være barnets primærkontakt disse dagene. Begge presiserte også at det varierte fra barn til barn hvor lang tid tilvenningen kom til å vare. Begge intervjupersonene fortalte at de i tillegg til utsendt brev, har et foreldremøte for nye foreldre våren før oppstart. Her snakkes det om barnehagen, hva som skjer i tilvenningsperioden, hvordan de jobber med de ulike fagområdene, litt om årsplanen og praktisk informasjon om hva som er lurt å ha med til barnehagen. I tillegg oppfordrer de til å besøke barnehagen utenom åpningstid slik at barna blir kjent med uteområdet og barnehagen. De avslutter foreldremøte med å vise rundt på de respektive avdelingene. De var begge enig i at tilvenning handlet om å skape trygghet, gode relasjoner, tillit og trivsel.

Intervjuperson 1 forklarte at hvis avlevering av barnet var vanskelig og preget av gråt, sendte de sms til foreldrene så fort barnet hadde roet seg for å gjøre foreldrene trygge på at de ser

barnet deres. Intervjuperson 1 mente det var viktig å trygge foreldrene, men at det er barnet som er hovedfokus.

Intervjuperson 2 forklarte også at de bruker sms, og noen ganger sender de også bilde av barnet i lek. Hun sa videre at den viktigste oppgaven var å trygge foreldrene, ettersom foreldrene da vil signaliserer trygghet til barnet, som igjen gjør tilvenningen lettere for barnet.

Begge intervjupersonene forklarer også at de ringer foreldrene hvis barnet ikke roer seg. I tillegg forklarte begge intervjupersonene at de oppfordret foreldre til å la barna ha korte dager i tilvenningsperioden.

4.2 Overgangsobjekt

Begge intervjupersonene var enig i at det viktigste for barnet er trygghet, og at de derfor ønsker at barnet skal ha et overgangsobjekt når de begynner i barnehagen.

Intervjuperson 1 hadde god erfaring med fenomenet overgangsobjekt. Hun forklarte at barna selvsagt i en tilvenningsperiode skulle få ha overgangsobjektet når det selv ønsket det for å oppleve trygghet. Hun nevnte videre at hun syntes det var så viktig at de oppfordret foreldrene til å ta med noe som er av verdi for barnet. Hun forklarer også at etter hvert som barnet blir tryggere, prøver de å legge bort bamsen eller smokken. Uten unntak forteller hun at barna får overgangsobjektet ved legging.

Intervjuperson 2 mente også at det var viktig for tryggheten at barna hadde en bamse eller smokk de kunne bruke ved behov, men hun syntes ofte barna ikke fikk gjort annet hvis de fikk ha overgangsobjektet hele tiden. Hun beskrev det slik:

«Jeg føler mange ganger det kan hemme leken litt, fordi barnet blir mer opptatt av å holde fast på objektet enn å delta i lek» - Intervjuperson 2.

Videre forklarer intervjuperson 2 at de konsekvent under måltider la bamsen eller smokken på hylla. Dette begrunnet hun med at det hadde kommet til å bli vanskelig hvis for eksempel bamsen ble tilgriset og de måtte vasket den, da hadde det gått en stund før barnet fikk den igjen.

Utenom bamse, smokk og koseklut nevnte intervjuperson 2 at de i løpet av de første dagene i tilvenningsperioden lager «hus» med bilde av barnet, foreldrene, søsken og ellers andre personer som står barnet nærmest. Disse henges på veggen inne på avdelingen, slik at de kan gå å se på bildene ettersom det skulle være behov for det.

4.3 Tilknytning og primærkontakt

Under intervju med begge intervjupersonene kom de inn på primærkontakt og overgangsobjekt når de fikk spørsmål om hva de legger i begrepet tilknytning. Begge var imidlertid enig om at tilknytning handlet om relasjoner, og at tilknytningen blir til under tilvenningsperioden når barn og voksen møtes og blir kjent med hverandre.

Intervjuperson 1 forklarte at primærkontakt var noe de alltid hadde brukt under tilvenningsperioden. Hun mener at det er den beste måten å jobbe på for å få trygg tilknytning og god tilvenning når det gjelder de yngste barna. Dette mente hun var fordi de kun trenger å forholde seg til ett menneske til å begynne med. Videre sier hun at primærkontaktordningen også bidrar til å skape trygghet og tillit hos foreldrene, ved at de også kun har én person å forholde seg til under tilvenningen. Intervjuperson 1 forklarer videre at de ønsker at primærkontakten er på jobb når barnet kommer i barnehagen, og bytter derfor vakter slik at dette skal gå i orden. Hun er fornøyd med måten de praktiserer dette på, og mener det virker ryddig. Alle på avdelingen vet hvem som har ansvar for hvilke barn i tilvenningsperioden, og foreldrene vet hvem de skal henvende seg til hvis det er noe de ønsker å ta opp. Intervjuperson 1 forklarer at de har oppstartsamtale, og at de velger å gjennomføre den når barnet sover, slik at barnet ikke trenger å være hos en av de andre som barnet ikke enda er trygg på.

Under intervju med intervjuperson 2 forteller hun at de ikke bruker primærkontakt. Hun mener det blir for sårbart å kun ha én person barnet kan forholde seg til. Videre sier hun:

«Det er jo ikke alltid primærkontakten er på jobb når barnet blir levert, og derfor er det best om barnet blir kjent med alle istedenfor at vi må forandre struktur og vakter på avdelingen» -

Intervjuperson 2

Dette forklarer hun at henger sammen med blant annet vaktsystemet og hvis primærkontakten skulle bli syk. Hun kaller ordningen i tilvenningsperioden mer for en

primærgruppe, som fungerer slik at alle på avdelingen blir kjent med barnet. Videre trekker hun frem at man må se an kjemien mellom voksen og barn. Etter hvert som vi blir kjent med barnet, er det barnet som til slutt velger hvem det knytter seg mest til. Hun sier:

«Noen får man bedre kjemi med enn andre, dette gjelder også barn» –Intervjuperson 2

Hun forklarer videre at det ikke er sånn at alle fire er sammen med barnet samtidig, og at også de deler barnegruppa, slik at det skal bli rolig for det nye barnet. Hun sier videre at de ikke bytter vakter og organiserer slik at barnet møter samme person som det møtte i går, nettopp fordi hun ønsker at alle skal bli kjent med det nye barnet. Intervjuperson 2 forklarer at den måten de har valgt å løse det på fungerer veldig bra, og at foreldre synes det er veldig deilig å kunne levere til den som er på jobb istedenfor å lure på om den barnet er mest knyttet til er der i dag eller ikke. Intervjuperson 2 forklarer videre at dette gjør det også lettere når pedagogisk leder skal ha oppstartsamtale med foreldrene, fordi barnet da er trygg på andre voksne som kan ta seg av det mens foreldrene er til samtale.

4.4 Foreldresamarbeid

Begge intervjupersonene forteller at for å legge grunnlag for et godt foreldresamarbeid er informasjonen som blir utvekslet viktig. Begge forteller at trygge foreldre skape trygge barn.

Intervjuperson 1 forteller at for å få et godt forhold til foreldrene, og legge grunnlag for et godt samarbeid, er det viktig med god informasjon før barnet starter i barnehagen. Hun forteller videre at barnehagen sender ut skriv fra avdelingen som barnet skal begynne på, med bilder av og navnene til de fast ansatte. I informasjonen står det hvem som skal være primærkontakt og dato for oppstart. Hun forklarer videre at den første dagen barnet kommer er det ofte at foreldre har mange spørsmål knyttet til rutiner, måltider, soving og stell av barnet. Foreldrene blir sammen med barnet tatt med på omvisning rundt i barnehagen. Det blir avtalt en oppstartsamtale og foreldrene og barnet er sammen inne på avdelingen hvor de får møte noen av de andre barna. Barnehagen legger opp til at barnegruppen er delt de to første dagene, slik at starten oppleves litt roligere for det nye barnet. Hun sier videre at det kan virke betryggende for foreldrene også. Hun sier

«Noen foreldre kan bli litt «overveldet» av hverdagen i barnehagen med et større antall barn». -Intervjuperson 1.

Videre forklarer hu at hvordan overleveringen skal foregå, blir avtalt, og foreldrene blir forberedt på at barnet kan gråte. Mens foreldrene og barnet er sammen inne på avdelingen er pedagogen oppmerksom på samspillet mellom foreldre og barn, fordi det er ulike måter å tilnærme seg trygge og utrygge barn.

Intervjuperson 2 forteller at informasjon er viktig. Barnehagen sender ut et velkomstbrev, med dato for oppmøte og navn på avdelingen. Når barnet og foreldrene kommer den første dagen, er det for eksempel tidligvakten som tar imot. Det blir gitt informasjon om barnehagens rutiner og hvordan barnehagehverdagen er lagt opp. Videre er dagene lagt opp slik at noen av barna på avdelingen er tilstede under tilvenningen, slik at barnet samtidig møter noen på sin egen alder. Den voksne som tok imot barnet, fortsetter å tilbringe tid sammen med barnet, mens en av de andre ansatte på avdelingen sørger for å ha kontakt med foreldrene. Intervjuperson 2 sier

«På denne måten kan barnet på sine premisser nærme seg den voksne den er sammen med, og foreldrene kan stille spørsmål underveis uten å bryte kontakten med barnet og den voksne». –Intervjuperson 2

5. Drøfting

I denne delen av oppgaven vil jeg drøfte mine funn opp mot relevant teori jeg har valgt å ta med i denne oppgaven for å belyse min problemstilling; «Hvordan kan barnehagepersonalet legge til rett for trygg og god tilvenning for de yngste barna?» Jeg har tatt for meg tilvenning og overgangsobjekt, deretter tilknytning og primærkontakt i samme kapittel, og tilslutt foreldresamarbeid.

5.1 Tilvenning

Begge intervjupersonene var enig i at tilvenningsperioden handlet om å venne seg til noe nytt. Dette underbygges av Abrahamsen (2013) som skriver at «det er et farvel til spedbarnsalderen, og et farvel til en verden som for de fleste barn oppleves god og nær, oversiktlig og kjent» (s. 69). For å imøtekomme dette på best mulig måte sender begge informantene ut brev til nye foreldre med informasjon om tilvenningsperioden. De forklarer hovedsakelig hva som skal foregå i de 3 første dagene, men var i tillegg klar på at tiden kan variere fra barn til barn. Begge informantene oppfordret foreldre til å la barna ha kortere dager i tilvenningsperioden. Dette passer med det Winnicott sier (referert i Abrahamsen, 2013) om at man må «gi barn verden i små doser». Videre forklarer intervjupersonene at de ringer eller sender melding hvis barnet ikke roer seg, fordi det handler om trygghet. Det å se barnet, anerkjenne og respektere barnets følelser er viktig i en tilvenningsprosess. Dette kan også overføres til det Broberg et al., (2014) sier om at tilvenning har tre formål. Det første handler om å venne barnet til det nye miljøet, som informantene jo gjør ved å la barnet venne seg gradvis til menneskene og omgivelsene som er i barnehagen. Det andre om å gi barnet sjansen til å bli kjent med minst én pedagog slik at den kan fungere som en erstatning ved foreldrenes fravær. Her praktiseres det noe ulikt, men barnet får hos begge intervjupersonene minst én person som kan fungere som trygg base. Det tredje handler om at man skal venne barnet til å klare seg uten foreldrene over lengre tid, med pedagogen som stedfortreder. Dette er svært viktig, og Abrahamsen (2013) skriver at det er faktorer i miljøet, og nærværet av den som har rollen som stedfortreder for foreldrene som er avgjørende. Det er derfor viktig at barnet får i hvert fall én trygg og tillitsfull relasjon til en pedagog. I tillegg virker det som begge intervjupersonene legger stor vekt på barnas følelser og foreldrenes opplevelse av at barnet deres er trygt under tilvenningen. Dette viser de ved å sende melding til foreldrene når barnet roer seg, og eventuelt ikke. Dette underbygges av Broberg et al., (2014) som sier at

sterke følelser setter i sving i en slik periode, og at det gjelder både foreldre og barn. Videre sier de at det ikke bare er barna som skal bli trygge, men også foreldrene.

5.2 Overgangsobjekt

Intervjuperson 1 forteller at hun oppfordrer foreldre til å ta med overgangsobjekter av ulike slag. Dette er viktig for barns trygghet, og også for å trygge foreldrene. Det viser omtanke og omsorg, og samtidig et ønske om at barnet skal ha det best mulig i barnehagen. Det kan ses som en måte å legge til rette for at tilvenningen skal bli så god som mulig fordi det handler om se barnets beste. Dette underbygges av Abrahamsen (2013) som skriver at overgangsobjektet bidrar til at barnet kan finne trøst og beroligelse, og at det hjelper barnet å takle fraværet av foreldrene.

Intervjuperson 2 forklarer at de lager «hus» i tilvenningsperioden, slik at barna kan se på bilder av familien for å føle trygghet ved å se noe kjent. Dette er også en form for overgangsobjekt ifølge Abrahamsen (2013) og er en måte å skape trygghet på. I fravær av foreldrene kan det å snakke om mamma og pappa, se på bilder av dem eller kanskje å synge en sang barnet er vant med hjemmefra, være fint å bruke for å hjelpe barnet å finne ro og trygghet. Hvilket objekt som er av betydning og som symboliserer noe for barnet, er det barnet selv som velger (Abrahamsen, 1997). Dette henger sammen med det Abrahamsen (2013) skriver når hun referer til Winnicott som hevder at ved hjelp av overgangsobjekter kan barnet holde på de «indre bildene» av sine foreldre over lengre tid og dermed oppleve trygghet. Begge intervjupersonene presiserte også at rutiner og forutsigbarhet var viktig for å skape trygghet for barna. Intervjuperson 1 forklarte at det var noe vanskelig å holde på de faste rutinene i tilvenningsperioden, ettersom det nye barnet trengte en voksen på seg hele tiden. Deres måte å løse dette på var å dele barnegruppa. Kun de på noenlunde samme alder som det nye barnet fikk være igjen på avdelingen slik at barnet i rolige omgivelsen kunne bli kjent med noen av de andre barna. Hun forklarte videre at det ikke bare er tilvenning for de nye, men også for de eldre barna på avdelingen, og at en ikke må glemme å se de også. I tilvenningsperioden la de ikke vekt på «fancy» månedsplaner som hun sa, men på at barnet skulle bli kjent inne og etter hvert ute i barnehagen. I tillegg til alle de nye barna og voksne.

Intervjuperson 2 syntes også det var vanskelig å holde på rutiner. Hun forklarte at det var vanskelig å holde på disse rutinene når foreldrene var tilstede, men at de forsøker så godt de kan, da de ser viktigheten av at rutiner og forutsigbarhet skaper trygghet for barna. Dette

skriver også Abrahamsen (2013) at bidrar til trygghet. Også det å kunne holde på noen av de rutinene som barnet er vant med fra før mener jeg kan virke som en del av å trygge tilvenningsperioden for barnet, da det handler om noe som er kjent for barnet fra før.

Det er mye nytt som skjer for barnet i denne perioden, blant annet nytt sted, nye leker, nye voksne, nye rutiner og nye barn. Dette mener jeg barnehagepersonalet gradvis må venne barna til å bli kjent med, ettersom dette er en stor omveltning for barnet. Uansett mener jeg det er barnets beste som må komme foran i enhver situasjon, spesielt i tilvenningsperioden, men også ellers.

5.3 Tilknytning og primærkontakt

For å kunne skape en trygg og god tilvenning for de yngste barna, er det viktigste vi kan jobbe med å skape trygg tilknytning. Bowlby (referert i Abrahamsen 2013) sier dreier seg om emosjonelle bånd mellom omsorgsperson og barnets som gjøre at de knyttes sammen. Måten å jobbe med tilknytning på er å danne følelsesmessige relasjoner, være tilgjengelig både fysisk og psykisk for barna når de trenger trøst og nærhet. Videre er det flere teoretikere, blant annet Bowlby og senere Ainsworth som har forsket på tilknytning og begrepet «trygg base». Primærkontakt og overgangsobjekt er noe de trekker frem som bidrar til å skape trygghet i tilvenningsperioden hos de yngste barna. En måte å jobbe med dette på er nettopp å bruke primærkontakt som grunnlag for at tilvenningen skal bli trygg og god. Tilknytning handler også om relasjoner og dette skriver (Broberg et al, 2014) har noen felles trekk. Disse fellestrekkene er at relasjonen varer over tid, den er uerstattelig, har stor betydning for individet, kjennetegnes av nærhet og at det oppleves ubehag ved separasjon. Begge intervjupersonene trekker inn primærkontakt eller primærgruppe når de snakker om tilknytning. Begge intervjupersonene ser viktigheten av at barnet skal ha en eller flere trygge personer å spille på for å oppnå trygg tilknytning, men de løser dette ulikt. De er begge imidlertid enig i at trygge foreldre, skaper trygge barn, og bidrar til at tilvenningen blir god.

Intervjuperson 1 jobbet med bruk av primærkontakt fordi hun anså det som viktig i forhold til tilknytningen og tilvenningen i barnehagen. Dette skriver også Drugli (2014) at er viktig, ettersom tilknytning etableres over tid, og med gjentatte erfaringer hvor barnet kan føle tillit til tilknytningspersonen sin. I tillegg hevder hun at det de første årene er barnets mest sentrale utviklingsoppgave. Melaas (2013) skriver at bruk av primærkontakt er nyttig for barns lek og tilknytning, noe som underbygger intervjuperson 1 sitt arbeid med nettopp

dette. Intervjuperson 1 forklarer også at de ønsker å ha primærkontakten på jobb i tilvenningsperioden, og at de bytter vakter for å få dette til. Sett i lys av det Melaas (2013) skriver om kan bruk av primærkontakt styrke tilknytningen i barnehagen, fordi personalet kan hjelpe barn i lek og samspill med andre. Det kan derfor være hensiktsmessig å ha fordele vakter slik at primærkontakten er tilstede når barnet kommer. Dette henger også tydelig sammen med det intervjuet person 1 sier om at de i tilvenningsperioden, tar ut en del barn slik at primærkontakten kan konsentrere seg om det nye barnet og lære det å kjenne. Dette innebærer også å bli kjent med barnets måte å kommunisere på, og også dets uttrykksmåter. Jeg støtter meg til å ha mest mulig tid med et barn, slik at primærkontakten lettere kan bli kjent med barnet, og kan hjelpe barnet inn i lek og samspill med andre.

Intervjuperson 2 forklarer at de ikke bruker primærkontakt, og er opptatt av at barna skal bli kjent med alle slik at det skal bli mindre sårbart for barnet om en i personalet skulle bli syk. Dette skriver også Broberg et al., (2014) at er viktig slik at barnet kan føle seg trygg med alle voksne på avdelingen. Dette kan være positivt i forhold til at barnet har flere tilknytningspersoner å spille på, som Sandvik (2006) i temahefte om *de minste barna i barnehagen* skriver, at bidrar til å sikre trygg tilknytning. Det kan tenkes at det vil være enklere for barnet å møte en voksen de har etablert tilknytning til, og som de føler seg trygge på når de blir levert i barnehagen. Men hvor god denne tilknytningen vil være, med så mange nye å forholde seg til på en og samme tid er et annet spørsmål.

Begge intervjuet personene er opptatt av at barnet skal få en trygg tilknytning for å få en god tilvenning i barnehagen, men gjør dette på ulike måter. Med utgangspunkt i Bowlbys teori er det rimelig å si at det er viktig med bruk av primærkontakt for å skape trygghet og god tilvenning for de aller yngste barna. En kan også hevde at det er lettere for foreldrene å formidle trygghet til sine barn, hvis de også er trygge. Dette kan gjøres lettere ved å ha færrest mulig å forholde seg til av gangen. På en annen side ser jeg sårbarheten hos intervjuet person 1 hvis sykdom skulle oppstå blant personalet i tilvenningsperioden. Tryggheten til barnet, vil muligens virke annerledes hos intervjuet person 2 hvor flere av de ansatte har blitt kjent med barnet, og at det derfor har flere å spille på. På den ene siden, ved bruk av primærkontakt, ville personen kunne fungere som en trygg base som Bowlby (2009) skriver om at er et sted barnet kan vende tilbake til, hvor den voksne både fysisk og psykisk er tilgjengelig i samspill med barnet. På den andre side skriver Drugli (2014) at barn drar nytte av sekundære tilknytningsrelasjoner. Dette kan knyttes til barnehagen til intervjuet person 2, hvor de har en slags primærgruppe. Det positive med dette hadde vært at barnet hadde hatt

en tilknytningsperson til å begynne med, men gradvis kunne vent seg til andre voksne når det selv er klar for det. Det kan virke positivt i forhold til at barnet da har flere trygge baser å returnere til hvis det har behov for det. Dette henger sammen med det Abrahamsen (2013) skriver om at barn i barnehage kan få mest mulig ut av det pedagogiske tilbudet hvis de ansatte kan fungere som en trygg base. Videre hevder Haugen m.fl (2013) at barns forutsetning for lek er trygghet.

5.4 Foreldresamarbeid

Hansen (1999) hevder at hvis barnet og foreldrene skal få gode opplevelser i tilvenningsperioden, er det viktig med et godt foreldresamarbeid. Dette underbygges også av Bø (2013) som skriver at samarbeidet med hjemmet skal gi trygghet og stabilitet i barnas liv. Begge intervjupersonene legger til grunn at det er viktig med trygghet og forutsigbarhet både for barnet og for foreldrene. Min forståelse etter analysen av intervjuene er at informasjon er det de legger i begrepet «foreldresamarbeid». I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2011) står det at «samarbeidet med barnas hjem skal ligge til grunn for virksomheten» (s. 5) og dette er fremtredende i svarene. Abrahamsen (2013) hevder at det er nødvendig at foreldrene er komfortable med de voksne i barnehagen. Dette fordi foreldre som føler seg trygge vil formidle trygghet til barnet, og dette er tydeligere i svarene til intervjuperson 2, som forteller at de legger opp til at en er sammen med barnet, og en annen med foreldrene. May Britt Drugli og Anne Mari Undheim (2012) viser i artikkelen når små barn begynner i barnehagen til at foreldre bør gis mulighet til å være i barnehagen sammen med barnet i den tiden det tar før barnet føler seg trygg. Dette for å gjøre tilvenningen lettere for barnet. Det kommer ikke frem i svarene hvor lang tid det tar før foreldrene lar barnet være alene i barnehagen, derfor kan det være mulig at de legger opp til at foreldrene får være der så lenge de føler det er nødvendig. Sett i et slikt lys kan det kobles til det Drugli (2014) skriver om at et nært samarbeid er tilstrekkelig i forhold til barnets behov, ettersom barnets kognitive utvikling ikke er nok utviklet til å forstå hva som skjer hvis foreldrene forlater barnet. Fagereng (2015) skriver også at ved å informere foreldre om barnehagens rutiner, kan det bidra som en forberedelse til den hverdagsrytmen de vil møte i barnehagen. Begge intervjupersonene forteller at de deler opp barnegruppa slik at det skal være roligere de første dagene inne på avdelingen. Det kan være nyttig å si at barnet da kanskje ikke opplever dagsrytmen slik som den vanligvis er, og at dette mulig kan føre til at tilvenningsprosessen starter på nytt når foreldrene overlater barnet til barnehagen og de andre barna kommer inn

på avdelingen igjen. Fagereng (2015) hevder at det på en småbarnsavdeling er viktig å skape et nært og trygt samarbeid med faste rutiner slik at barnehagen kan fungere som en trygg base og at dette vil gjøre det lettere for barnet å tilvenne seg den nye hverdagen. Det kommer ikke frem i svarene fra intervjuet, men det er rimelig å anta at begge intervjupersonene sammen med foreldrene, legger opp til at barnet skal komme inn i rutine og få en trygg og god tilvenningsperiode i barnehagen. Dette kan ses i sammenheng med det Haugen (1998) sier om at samarbeid mellom hjem og barnehage er viktig for kvaliteten i barnas liv.

6. Avslutning og konklusjon

I lys av min problemstilling: «Hvordan kan barnehagepersonalet legge til rette for trygg og god tilvenning for de yngste barna i barnehagen?» har det kommet frem at tilvenningen i barnehagen er en prosess som krever et bredt spekter av kunnskaper og ferdigheter. Gjennom samtale med to førskolelærere har jeg fått innsikt i hvordan de jobber med tilvenning, og deres tanker rundt denne prosessen. Det er mange viktige elementer som må til for at overgangen fra hjem til barnehage skal bli en positiv opplevelse for både barn og foreldre. Barnehagepersonalet bør ha kunnskap om de yngste barna for å forstå ett og toåringenes være i verden. Det er viktig i arbeid med de yngste barna å legge til rette for omsorg, trygghet og tillit, slik at barnet kan opparbeide god relasjon med minst én voksen. Dette kan ses på som grunnlaget for barns trivsel i barnehagen. Det ligger også til grunn at som voksen skal en møte barnet der det er, og være oppmerksom på barnets følelser, og tone seg inn ut i fra dette. Det er også viktig å gi barnet tid til å gjøre seg kjent med sin nye hverdag, da det vil være en stor påkjenning for barnet å ikke lenger ha det vante rundt seg. Det finnes imidlertid ingen fasit, da en må behandle hvert barn individuelt. Det kommer frem at intervjupersonene har ulik tilnærming til primærkontakt, men at begge er tilfreds med måten de arbeider på. Gjennom mine funn og teorien jeg viser til, kommer det frem at for å oppnå opplevelsen av tilvenningsperioden som trygg og god, er det først og fremst viktig å etablere et godt samarbeid med barnets foreldre. Primærkontakt kan fungere som en trygg base og bidra til følelsen av at barnehagen er et trygt sted å være. Overgangsobjekt kan være en god måte å trygge barn på i en tilvenningsperiode. Dette hjelper dem med å holde fast på sine indre bilder av foreldrene. Tilvenningsperioden er i dag lagt til tre dager hvor barnet og foreldrene er sammen i barnehagen. Intervjupersonene er tydelige på at også tryggheten til foreldrene er viktig i denne perioden. Begge legger arbeid i å fremme dette, og som jeg drøfter mener jeg dette er positivt både for barnet, foreldrene og samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet. Avslutningsvis vil jeg si at gjennom arbeid med mennesker må en være bevisst på at refleksjoner rundt handlinger og de valgene en tar, kan være med å påvirke både voksnes og barns subjektive opplevelse av hva som er trygt og godt.

Litteraturliste

Abrahamsen, G. (1997). *Det nødvendige samspillet*. Oslo: Tano Aschehaug.

Abrahamsen, G. (2013). En god start i barnehagen: toleranse for avskjed i tårer og tid til det nødvendige. I Haugen, S., Løkken, G., & Røthle, M. (red). *Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. (s. 69-83) Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Bergsland, M. D., & Jæger, H. (red.). (2015). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm akademisk

Bowlby, J. (2009). *A secure base*. Routledge classics (First published in 1988)

Broberg, M., Hagström, B., & Broberg, A. (2014). *Tilknytning i barnehagen: Hva betyr trygghet for lek og læring?* Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Bø, I. (2013). *Foreldre og fagfolk*. (3. utg.) Oslo: Universitetsforl.

Dalland, O. (2015). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. (5. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk

Drugli, M.B. (2014). *Liten i barnehagen: forskning, teori og praksis*. Cappellen Damm AS

Drugli, M.B og Undheim, A.M. (2012). *Når små barn begynner i barnehagen» Første steg*. Lokalisert på:

https://www.utdanningsforbundet.no/upload/Tidsskrifter/Forste%20steg/FS_1_12/Førsteste%20steg1.2012pdf_s32-35.pdf

Fagereng, K.M. (2015). *Velkommen til barnehagelivet: oppstart og tilvenning for barn og voksne*. Oslo: Kommuneforl.

Fennefoss, A. T., & Jansen, K. E. (2004). *Praksisfortellinger: på vei til innsikt og forståelse*. Bergen: Fagbokforl.

Hansen, M.B. (1999). *Velkommen til barnehagen*. Oslo: Pedagogisk forum

Haugen, S. (1998). *Omsorg og pedagogikk: kvalitet i barnehagetilbud for små barn*. Oslo: Det norske samlaget

Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Departementet

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk

Løkken, G. (2013). Toddleren som kroppssubjekt. I Haugen, S., Løkken, G. & Røthle, M. (Red.). (2013). *Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og estetiske tilnærminger* (2. utg.). (s. 31-44). Oslo: Cappelen akademisk forl.

Løkken, G. (2004). *Toddlerkultur: Om ett- og toåringers sosiale omgang i barnehagen*. Oslo: Cappelen Akademisk Forl.

Melaas, T. (2013). *Blikk for lek i barnehagen*. Oslo: Kommuneforl.

Sandvik, N. (2006). *Temahefte om de minste barna i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet

Tholin, K. R. (2008). *Yrkesetikk for førskolelærere*. Bergen: Fagbokforl.

Winnicott, D.W. (2005). *Playing and reality*. Pelican Books (First published in 1971)